

DEBRECZEN

POLITIKAI, TÁRSADALMI és KOZGAZDÁSZATI HIRLAP.

A debreczeni és vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen naponként, péntek és vasárnap kivételével.

Hirdetési díj:
Négy hasábos postai sorát 5 kr.
Nagyobb terjedelmű a többször
hirdetéseket alkalmánál a leg-
olcsóbb árát véltetnek fel.
Bélyegdíj minden külön bejá-
rásiért 30 kr.

„Nyitár”-ben megjelenő közle-
mény minden postai sora 30 kr.

Hirdetéseket felvétnék a kiadó-
hivatalban, KUTASI I. könyv-
nyomdájában, valamint ZICHNER-
MAN H. könyv. Irodájában is.

Név nélkül vagy bérmentesül-
teklődött kértatok nem vétel-
nek figyelembe.
Kéziratok vissza nem
adatok.

Kilövetési árak:
Helyben és postán küldve
Egy évre 10 frt. - kr.
Fél évre 5 - -
Negyed évre 3 - 50 -

Egyes szám 5 kr.

A lap szemléltet részét illető min-
den közlemény följár, Veszprém-
bás földrajzi, a szerkesztőségbe
bérmentes küldendő.

Előfizetési helyben
TELEGDI K. LAJOS és IG.
OSATHY KÁROLY könyv-
kereskedésben és a kiadóhiv-
talanban KUTASI IMRE könyv-
nyomdájában s a postahivatalok
nyomdájában is.

3 huzás.
k:
nt
nkor
enyvel
k 10 frtig.
nyeremé y-zelvény
nden nagyobb nye-
ovább jatszok, mig
leg körülbelül
frt 0.50)

tes.
nyó év július hó

713	99	kr
1073	04	
2063	79	
273	20	
368	57	
2117	83	
229	50	
168	87	
124	30	
182	98	

2104 frt 87 kr.
r. dohánybevaltó fel-
fog tartani mely-
említett nap déli 12
el elfogadjatnak.
s. leírás. arelemzés.
említett magyar kir.

ti igazgatóságától.

ENTAR
neben.
TART,
z általa a fel-
ert 1884. évi
gállapítása.
a jelentések-
pénztar helyi-
antható.
igazgatóság.

olásban.
aszamolásban
brnar 17-dik
képes nem
tatott ezen

ÜLES
raktor
az alapsza-
s a 17. §.
meg, hogy
lent részvé-
ek számára

talmazás a
rán.

ottság.

„Uj pártalakulás.”

(r. e.) „Uj pártalakulás” — ez most a jelszó mindenféle, a melyet örömet halat az ellenzék és imé! rebeszgetik már a kormány felhivatalosai is.

Nekünk, függetlenségieknek ugyan se ingünk s gallérunk ez az uj pártalakulás, mert mi tisztában vagyunk magunkkal. Kivánunk minden téren önálló független Magyarországot: a ki ennél többet akar, az nélkülünk futhat a falnak ezentul is, a ki pedig kevesebbet, az ellenfelünk volt eddig is. Pedig tény, hogy a régi vagy uj pártok csak is abban különböznek, vagy különbözhetnek egymástól, a mennyiben közledek vagy távoznak ettől az állandó és maradó alapszemtől.

A kormánynak — no annak van oka ezt ez uj pártalakulást emlegetni, bár sirva, mellét verve és hamut szórva tarkójára uralkodásának hamvazó-szerdjáján. Sajátságos se-ki, se-be helyzetben van minden most bonyoluló kérdéssel szemben.

Horvátországgal ugy van, hogy ha hozzá lát a horvát-kérdés radikális megoldásához, akkor baj van Bécsben, ha pedig hagyja a mostani veszedelmes félszeg állapotot, megharagszik Magyarországra.

A zsidó-kérdéssel ugy volt, hogy ha enged a főrendiházban uralkodó áramlatoknak, akkor egyszerre becsapódik előtte a zsidó pénzhatalmasságok kincses ládája és miután — ezen a kényes választun — arra felé indult, a honnét a Sofár ünnepléses zugása érinté tétova hallását: épen most a választási hadjárat közsöbén zúdítá magára a róm. kath. hierarkhiát meg a főrendieket. Miután oly tapintatlan volt, hogy a papi vagyon felé is kiterjeszté polypkarjait, ezen ellenfelei most már engesztelhetlenek — mind halálig. Hijába jajveszékelt Timoleon: a protestansok sem segítene nagy darabot szelt le ő, a hitben szegény protestáns miniszterelnök.

A mágnások és papok elveszték — és most az az ipartörvényjavaslat, a melyet pedig a törvény revíziója után sovárgó iparosok szavazatainak megnyerésére szánt, oly heves megtámadásokban részesül s oly heves ellenmozgalmat idézett elő, a mely talán még aggasztóbb, mint a főrendéké. A főrendekkel ugy a hogy még is csak dűlőre jutott Tisza Kálmán, de rozsz végzetének szel-leme, csakugyan elmondhatta a latin költővel, hogy „flectere si nequeo superos, acheronta movebo!” Mert bizony a sertés-vágóknak is fájhat az amerikai bebozatal, a bormérgőknek a dupla accis, a kereskedőknek a fogyasztási-adó és mindenkinek együtt a közös vámtérlet...

Ezek a nagyobb, Tisza ellen zuduló érdekek. De vannak ám kisebbek is! Vegyük p. o. a közjegyzőkről szóló intézkedéseket, a melyek ellen épen most izgatnak az ügyvédi kamarák, még pedig országszerte. Ha eltöröltetik az intézkedés, megharagszanak a közjegyzők, ha nem töröltetnek el, elveszti a kormány az ugy is ellenzéki hajlamokat tápláló s a kormány által valóban méltatlanul üldözött és mellőzött ügyvédek.

Hát a törvényszékeiktől megfosztott, vagy a járásbírókokra ábitozó székhelyek? Meg a kis tisztviselők, a kik igaz, hűségesen a kormányhoz állnak, de készek a semleges magatartásra, ha bármi csekély reményét látják biztonságuknak.

Ilyen kritikus helyzetben nem csodáljuk, ha Tisza Kálmán nyakra-főre futkos Bécsbe, ott tanácskozik a parlament munkarendjéről, vagy — helyesebben arról, hogy mikor lesz az ő érdekeire nézve leghasznosabb a parlament üléseinek berekesztése és az uj választások elrendelése? Igy aztán értjük, hogy a rozszat sejtő kormányelnök hitelvesztetté igyekeznek tenni az ellenzék, nevezve azt kormányzásra képtelennek, forradalmárnak; értjük azt is, hogy felhivatalosai-

nak, mint p. o. a könyvomatú »Politische Korrespondenz«-nek, szöcsövének keresztül mért tanít arra, miszerint »nincs kizárva, hogy az ülésszak bezárása előtt egészségesebb párt-konstelláció létesítése iránti szükséges lépéseket meg fogják tenni!«

Ugyan mit is akar ezzel Tisza Kálmán? A mit nélküle is sejtünk, arra készit elő, hogy az oly sokáig tetszhalott s most általa, az ő politikai baklövései, elbizakodottsága által fölbresztett konzervatív és ultramontán elemek kormánya már fogja a kilincset? Imé, imé Hatvani póról járt tanítványa, a ki a mester könyvéből kiolvasta a szellemidéző varázsfigyelmet, de mivel a megjelenteknek parancsolni nem tud, azok széttépik dirib-darabokra! És most keresi azt a Hatvanit, a ki a foszlányokból ujra összeállítsa a régi, a néhai, a hitellel bíró Tisza Kálmánt! Hijába minden. — az uj pártalakulás bekövetkeztetik, de Tisza Kálmán akkor már megszűnik létezni, mert a győztesek el fogják dobni a kifacsart citromot s az uj ellenzék uagyon jól fogja tudni, hogy egy párt, a mely Tisza Kálmán nevével indulna háboruba, többé hitelre nem számíthatna. Jöjjon az uj pártalakulás, várja azt bárki bármió reményével, nekünk basznunk belőle a Tisza bukása és azon tény, hogy egy reakcionárius párt után mi következünk és következünk — Isten tudja minő körülmények között?...

— Országgyűlés. A képviselőház hétfői ülésében végre elintézte a járásbírók s az ország összes képviselői által szóló javaslatot hokozta a róm. kath. hierarkhiát meg a főrendieket. Miután oly tapintatlan volt, hogy a papi vagyon felé is kiterjeszté polypkarjait, ezen ellenfelei most már engesztelhetlenek — mind halálig. Hijába jajveszékelt Timoleon: a protestansok sem segítene nagy darabot szelt le ő, a hitben szegény protestáns miniszterelnök.

A 2. § folytatolag tárgyalatván, szót emelték Csiky Kálmán hangoztatva Sepsiszent-György jogosultságát egy törvényszékhez; Ugron Akos ezzel szemben Kézdi-Vasárhely „főlnyét” fejtegetvén. Szóltak még Polónyi a 2. § mellett, amint azt az igazságügyi bizottság szerkesztette; ugyan így nyilatkozott Horváth György is. Mocsáry és Lázár Ádám módosítványokat adtak be. Előbbiek szerint Szolnok és Jászberény kapna törvényszéket, az utóbbi szerint Karczag és Jászberény mellett Szolnokon is állítanék törvényszéket. Almásy és Helfy a 2. § kihagyását kívánták — Sárközy hat. javaslata értelmében. Pauler miniszter és Matsuka előadó zárbeszédei után élénk és hosszú vita támadt a kérdések feltételei iránt, miután Pauler szintén módosítványt adott be, mely szerint a Szolnokra áttett karczagi törvényszékkel a jászberényi egyesítettik. Eötvös Károly: „T ház! En azon kegyes engedélylyel élni nem fogok, melyet a ház t. elnöke és a t. ház megadott, t. i. hogy ezen indítványhoz hozzá csatolni, a míg ez fennáll, vagy pedig akkor, mikor már megszűnt? (Élénk derülttség.) És legyen kegyes felvilágosítást adni arra nézve, hogy az utóbbi esetben az egyesítést miképen véli eszközölhetők? (Élénk derülttség.) Miután pedig ez a kérdés igen komplikált és transcendentális természetű, indítványozni vagyok bátor, hogy a házasbá-lyok és az eddigi szokás szerint az indítvány nyomassék és a legközelebbi ülés napirendjére kitűzessék. (Zajos helyeslés és taps a szélső baloldalon) — Később ezt a miniszter csakugyan visszavonta s 3. §-nak ajánlotta.

Most szavazás alá bocsátatták a 2. § a biz. szövegezésére szerint („a karczagi törvényszék Szolnokra helyeztetik”) és nagy többséggel elfogadtatták. Ezután Pauler miniszter módosítványa került szavazás alá s ez is 99 szavazattal 96 ellenében elfogadtatták.

E szavazások megejtésekor a rendes pártkülönbségek jobbra eltűntek. Csánády Sándor p. o. így szólott: Első eset, hogy a jelenlegi kormány, mely kormányra lépése óta alig tett egyebet, mint folytonosan emelte magasabbra a máris elviselhetlenülé vált terheket, (Zaj. Derülttség.) mely alig tett egyebet,

mint hogy uj adóemekkel szivattyuzta ki a nemzet erejét, (Nagy derülttség jobbfelől), a kormány, mely alig tett egyebet, mint hogy verálódzatul dobta a nemzet ifjúságát Ausztria-Bécsnek érdekében, (Igaz! Ugy van! a szélső baloldalon. Derülttség jobbfelől.) a kormány, mely folyton lábbal taposta a nép, a nemzet jogait, első eset, hogy az ellenzéknek alkalmat nyújtott arra, hogy elvei következtében mindent elkövessen arra nézve, hogy a nép terhein könnyítsen. Igenis, első alkalom ez, mert a két törvényszék helyett egnek létrehozását indítványozza. Ezért szóló elfogadja az igazságügyminiszter javaslatát. (Élénk helyeslés jobbfelől.) E szerint a ház a karczagi és jászberényi törvényszékek megszüntetését, illetőleg Szolnokra áthelyezését határozta el. Mihelyt elnök e határozatot kimondotta, a karczati közönség tömegesen távozott el. A javaslat többi szakaszai változatlanul fogadtak el. Legközelebbi ülés holnapután.

Az uj ipartörvény.

III.
A budapesti czipész-ipartársulat felhívása.

Tisztelt iparos társaink!
Mióta hazánk törvényhozása avatlanok tanácsára meghozta a szabad ipartörvényt, azóta sajnosan érezzük mi kézműiparosok ezen törvénynek minden silányosságait; fájó szívvel, kétségbeesett érzülettel látjuk napról-napra, mint morzsolja össze nemzetünk leghazafiasabb tényezőjét, az iparos osztályt szellemileg, vagyoniilag egy terpeszkedő elem, mely a törvény palástja alá bujva s befolyásosabb körkörtől dédelgetve, megfosztotta a magyar ipart becsületes jellegétől, elvette az iparos kezéből a munkás szerszámot, elvette a becsületes munka létezetésének föltételét, kivette a munkás kézműiparosok szarából a fáradságos veretékkel szerzett kenyetet, hogy tőret nyujtson a szedelgésnek s az iparos osztály koldus sirja fölött teret nyisson telhetetlen megzadagodási vágyának.

Ezen általános érzet bajon segitendők, az ország összes kézműiparosai éveken át küzdöttek, fáradtak, egyenkint és testületileg oda törekedtek, hogy az ipar törvény módosítását kieszközöljék. Bizton hívén, hogy midőn a kormány kénytelen belátni, miszerint rendszabályai az egész iparososztály elpusztulását idézik elő, föl fog hagyni az ábrándos képzeletekkel és egészséges, a fölismert szükségleteknek megfelelő iparpolitikát; fog követni.

Reményünk mindaddig megingathatlan volt, míg néhány nappal ezelőtt az uj ipartörvényjavaslat az országgyűlés elé terjesztetvén, abból azon keserű megyőződést kellett merítenünk, hogy kormányunk szívének szavát nem képesek a kézműiparosok szenvedési, jalkiáltásai és segélyföelhívásai föléleszteni s hogy lényegben marad minden a régi; elejtett az ipartörvénynek a szakkepzetségi igazolásának föltételhez való kötése; elejtett az iparosok társulatának kötelező volta; elejtettek tehát ép azon reformok, melyeket a külföld, sőt a lajtántuli birodalmi-rész iparososztályának és a becsületes ipar megmentésének czéljából elfogadtott; elejtett a reformok az általános óhajtott két módja, melyben Magyarország kézműiparososztálya a multból merített tapasztalat folytán boldogulásának föltételét látta.

Az óra tehát ütött, midőn az országgyűlés az ipartörvényjavaslat sorsa, de ezzel együtt a mi sorsunk: a kézműipar sorsa fölött is dönteni fog.

Perczről-perczre közeledik az elhatározás órája.
Tisztelt elnökei a társulatoknak! Ne eljűk át e perczeket tetlenül, s ha küzdöttünk éveken keresztül egy érdekért, egy czél felé, ne hagyjuk ellankadni az erőt, mely sziveinket sugalmazta, ereinket a küzdelemre dagasztotta, ellenkezőleg fokozzuk erejűnket ez utolsó perczen.

Összetartás, összhangzó működés, minden lehető megmozgatni úgyünk érdekében: ez legyen irányunk, ez legyen jelszavunk; agítá-lyunk, peticionáljunk, ne csüggedjünk, hogy czélunktól az utolsó perczen el ne essünk; hisz csak pár előtt tapasztaltunk a felső-, később az alsóházi országgyűlési tárgyalásokból, hogy az összetartásnak és az öntudatos közdelemnek oly erje van, mely előtt a legerősebbnek tartott hatalomnak is vissza kell vonulnia.

Eszméink diadala érdekében tehát hangoztassuk mindenütt, miszerint a II. országos iparos kongresszus határozataihoz ragaszkodunk, ennek valóulásában látjuk üdvünk és boldogulásunk zálogát.
Ki-ki tegye meg a maga kötelességét azon körben, melyre utalva van, de különösen czelszerű lenne az országgyűlési képviselőket a küldő kerületek iparosi részéről úgyünk védelmére fölkérni.

Ez irányban tettünk mi már magunk részéről is, a tömeges hasonló eljárás lehetetlen, hogy eredményre ne vezessen.

Még egyszer, tisztelt szaktársak, erély és kitartás a küzdelem ez utolsó perczen!
Ez az, a mire önként ezenek közös érdekekünkben fölkérjük.

Budapest, 1884. február 12.
Tisztelettel
Mogács József, Radics József,
elnök. jegyző.
Weisz Ákos, II-od elnök.

IV. Országos iparos értekezlet.

Szűkebb körű országos iparos-értekezlet ült ma össze az iparoskörben, az ipartörvényjavaslat ügyében. Az értekezletet Ráth Károly iparos hívta egybe. Felhívása nem volt elhaló szó, mert az ország különböző negyven városa képviseltette magát. Ezenkívül számos ipartársulat írásban jelentette ki, hogy hozzájárul a hozandó határozatokhoz. Küldöttek által a következő városok képviseltették magukat: Kecskemét, Jászberény, H.-M.-Vásárhely, Szabadka, Orosháza, Budapest, Debreczen, Győr, Temesvár, Szeged, Veszprém, Esztergom, S.-A.-Ujhely, Marosvásárhely, Szolnok, Gyula, Kisbér, Fegyeháza, N.-Kanizsa, Székesfehérvár, B.-Gyarmat, Versecz, Baja, Vác, Érsekújvár, Pápa, Ujpest, Szeben, Miskolc, Eger, M.-Sziget, Kaposvár, Szombathely, Nyiregyháza, Monor, Soroksár, Visó, Sopron.

Az értekezlet több nagyfontosságú határozatot hozott. A gyűlés lefolyása a következő volt.

Ráth Károly iparos délelőtt tízedik órákor megnyitja a gyűlést. Üdvözlő a jelenlevőket, különösen azokat, a kik a vidékről fáradtak fel. Országos iparos-kongresszus összehívni az idő rövidsége miatt nem lehetett ugyan (?) pedig a tárgy fontossága folytán nem ártott volna, de reméli, hogy a mai értekezletnek is meglesz az erkölcsi hatása és sulya. Hisz a legnevezetesebb ipartársulatok képviselve vannak.

Erre az igen népes értekezlet elnökévé Ráth Károlyt, alelnökévé Reiner Ferenczet (Szegedről) és Benigni Sámuelét (Kolozsvárról), jegyzőivé pedig Gelléri Mór és Kovács Gyulát választották meg közfelkiáltással.

Ily módon az értekezlet megalakulván, elnök jelenti, hogy több város ipartestülete táviratilag üdvözölte az értekezletet. A vitát megnyitja és felkéri a megjelenteket, adják elő nézeteiket az ipartörvényjavaslat tárgyában. Számos felszólalás után Gelléri Mór a következő határozati javaslatokat terjeszti elő:

I. A képviselőházhoz benyújtott ipartörvényjavaslat a kvalifikáció elvére alapítandó és pedig oly formán, hogy önálló ipart csak az üzhessen: a) a ki igazolni képes, hogy iparát szakszerten megtanulta; b) a ki legalább 24 éves; c) a ki szakbavágó műhelyekben, vagy gyárakban, illetőleg tanműhelyekben legalább 3 évi gyakorlati foglalkozást képes kimutatni.

II. Az ipartestületek minden olyan városban vagy községben, melyekben legalább 100 mesterséggel foglalkozó önálló iparos van, az iparhatóság által létesítendő, illetőleg az eddig fennálló ipartársulatokból alakítandók; kevesebb számú iparossal bíró városokban és községekben pedig indokolt kérelem és az illetékes keresk. és iparkamara véleményezése alapján a földm., ipar- s kereskedelmi miniszterium ily testületek alakítását engedélyezheti.

A testületi intézmény általában kötelezővé teendő, s a törvényjavaslat azon pontja, mely szerint a III. foku iparhatóságnak bizonyos esetekben joga van a testületeket felosz- tani, azzal egyeztetendő ki, hogy az illető testület felosztása után azonnal ujjaalakulásra hívandó fel.

Egy-egy városban vagy községben csak egy általános ipartestület alakítható, melynek tagjai azonban egyes iparágak vagy iparcsoportok szerint alakulva, a testület kebelében szakosztályokat alakíthatnak. A fővárosban a testületek iparágak vagy iparcsoportok szerint alakulhatnak.

Az iparhatósági állandó biztosi intézmény oly módon szervezendő, hogy az a testületek önkormányzati jogának szabad gyakorlatát ne akadályozhassa.

III. A törvényhatóságok hatalmaztassanak föl, hogy a vásárok szabályozására és a nem helybeli iparosoknak a heti vásárokon való részvételét rendező szabályrendeleteket a testületek meghallgatása mellett alkothassanak.

A javaslatokat Benigni Sándor indítványára a gyűlés pontonként tárgyalta és elfogadta. Ráth Károly elnök kérdi, hogy kívánják-e egy országos kongresszus összehívását. A tulyomó többség nem kívánja.

Elnök köszönetet mond a megjelenteknek buzgósgágukért. Az értekezlet nevében pedig Benkő István az elnöknek szavaz köszönetet.

Ezzel a gyűlés véget ért.

Közlekedésügyünk.

(y.) Magyarország legtöbb vidékén, hol a vasut jótékony áldásait még nem élvezik, rendszeren hideg borzongás szalad végig az emberen, midőn a közlekedési viszonyokról kell említést tenni.

A járhatatlan utak annyira specialitását képezik hazánk legtöbb vidékének, hogy a külföld, midőn még egyéb jó tulajdonainkról nem vett tudomást, közlekedési viszonyainkról már sokszor látta el sajtóját borzalmas valóságokkal.

Az angolok — spleenjök és ködös levegőjük daczára — meg páne tréfálkoznak utainkról, elmondván azok készítményét:

„A magyarok ásnak két árkot vagy 5 ölnyi távolban egymástól, a sarat kihányják az árok közé s annak a tetején járnak, ez náluk az utkészítés.”

Sajnos — az angolnak igaza van!

A hol nincsenek államutak, ott bizony nagyon gyarló a közlekedés, — még a kövezett megyei utakon is, — mert ezekre hordanak ugyan minden tavasszal követ s azt szét is szórják, de az év többi részében aztán nem gondolják kellőleg, s oly kerékvágások vannak, hogy a szekér tengelyig halad, s úgy ráz, hogy az ember lépe, mája, majd kicseréli egymás helyét.

A hol meg nincs kövezet, — ha erről meg épen említést tenni, elég annyi, hogy ily uton 2 mérföld hosszú távolság fél napi járó föld; 3 mérföld meg egész napi járó — jólónak, mert rossz ló egy óra alatt kidől a hámból.

Nekünk s az érmellekieknek különösen kijutott a rossz utakból, mert habár Székelyhidról, mint központból, 5 fél ágazik el az ut, a Nagyváradra vezető kövezet. de kegyetlenül rálás uton kívül a Margitta, Szalacs, Mihályfalva, Nagy-Léta felé vezető utak, midőn a tél fagyva — mint jelenben — kienged, csaknem járhatatlanok s mily szörnyű teladat az most a hegyre menni, hogy értékesíthessük borainkat.

Eltekintve a főoktól, hogy t. i. nincs elégséges anyagi erőnk kövezett utak készítésére s fenntartására, véleményem szerint utaink rosszasága leginkább onnan ered, hogy nincsenek folytonosan tatarozva, s illetve hogy igen hosszú az az utast, mit egy-egy megyei utattartozó gondolni tartozik s nem bírván vele, inkább semmit sem csinál.

A megyék legújabb reorganisációjával Bihar megyében is szaporították az utbiztosi alásokat; — hát ez helyesen van, mert míg a vármegyében 5 utbiztos dirigálta az utakat, egyenként 200 kilométer körül jutott, már pedig ily hosszúságon bajos rendszeresen felügyelni. Az utbiztosok létszámának szaporításával a cél azonban még nincs elérve, de legalább megközelítve igenis azzal volna, ha legalább minden 25—30 kilométer területre egy utattartozó alkalmaztatnák, s ez kötelező lenne az év egész folyamában saját utrevierjéjsajátkezelő munkáit.

Ha esőzések után a csapadékok azonnal levezettetnek az uttestről, a kerékvágások azonnal betömetnek, a dőcczenők bevégtatnak,

akkor a fedanyaggal nem bíró utak is folyton járhatók lesznek.

De persze ezt csak folytonos s szigorú felügyelet mellett lehetne elérni.

Igen tekintélyes az az összeg, amely éven át közmunkaváltás címen befizetetik. S ha ebből nem telnek, inkább emeltnék fel valamivel a váltásösszeg, csak hogy biztosan el legyen érve a cél.

De első sorban is a kivetési kulcsot kellene helyesebben megállapítani, mert míg jelenben két kis igavonó jószággal bíró s különben szegény ember, váltású 7 frt 40 krt tartozik fizetni, addig egy jó módú háztulajdonos 3 frt, egy még jobb módú, de esetleg házzal nem bíró polgár meg 1 frt 50 kr közmunkaváltásért szítja a rozst utat és a vármegyét.

Helyes kulcs, arányos kivetés, szigorú ellenőrzésű kezelés mellett több utattartozó vagy népies nyelven utkparókát kell felfogadni, azokat szigorúan ellenőrizni, s akkor bizonyára jobb lesz mindenfelé az ut.

A világ kincse.*)

(A budapesti ötvösműkiállításról.) Szemképrázató csodája az emberi-nem fényűzésének: vert arany és ezüst, drága kővek és gyöngyök, csiszolt kristály és legfinomabb zománc, összehalmozva csillognak a bámuló halandóra, ki nézi—nézi és nem telik be vele, mert soha annyi szépet, érdekesebbet nem látott együtt. A világ teremtése óta az arany művészetét, amit pazarul alkotott összegyűjtve fekszik előttünk. Elragad gazdagságával, lerészegítő bűvés erejével az a roppant fény. Az izlés temploma az s ötvösműkiállításnak hívják. Messziről fognak ide jönni az idegenek, hogy megesdőljék. Gyönyörködni fognak a dus nagyuri hölgyek és a szegény nép, kinek semmi sem jutott a föld legbecesebb kincseiből, a bányák és tengerek ritkaságaiból s a legügyesebb kezek mesterséges munkáiból osztály részül; beszélni fogja egyik a másiknak, hogy mit látott, érdekesebbet ennél senki, sehol, soha.

Magyarország a népvándorlás utja, itt találkoznak kelet és nyugot, nyoma van itt az emberiség, minden történetének. Királyok és népek meghaltak, kivesztek: az arany és drágakő megmaradtak, nem marja a rozsdá.

Ezer esztendő előtt akik éltek, sirjaikba temették kincseiket magukkal. Hírük veszett, csontjaik is elporlottak, az aranyak, kar és lábpereczek, csattok és függők megmaradtak s beszélik a korszakok kulturáját. Rómaiak és egyiptomiak ezstművei ide vándoroltak hazánkba s a föld gyomrában kerestek menedéket a barbarok elől. Hunnok avarok és magyarok bekalandozták Európát és kirabolták minden aranyát, ezüstjét, itt találják most meg az ékszereket Leirgus pápa, Berengar lombard, Ethelred angol, Lajos német király pénzeivel, melyek tanuskodnak róla, hogy mikor és hogyan kerültek ide a drágaságok, melyeket maguk a szittya népek nem bányásztak.

Attila kincse — melyet egy oláh paraszt talált meg Nagy-Szent Miklóson 1779. évben, s mely a király bécsi kincstárában őriztetik — tiszta szín aranyból vert kancsók, poharak, csészék, rajta a turul madárral s keleti díszítéssel, ismeretlen írással, melyet megfejteni még nem sikerült, a legérdekesebb s legzadagabb tárgyak egyike. Ez volna — részben — a Nibelungen Hort, melvért annyi vér ömlött, gyanítja Pulszky, Bizonyos, hogy aki e kincset bírta, a pogány király hatalmas ember lehetett, mert 2600 arany sulya van asztali készletének, ami akkori időben roppant érték *) A „Bp. H.”-ből.

volt. Nem volt se görög, se persa, se római, se német, c ak szittya lehetett. Hit és kétely közt hanyatva állunk a rejtélyes elcz előtt, melynek betűi, ha megszólalának, beszélhetnének Priszkus rhetorról és Kriemhilda királynéről.

Mikor a pogány világnak vége volt, jött a keresztény civilizáció. Azelőtt a vitézek halmozták össze az aranyat, ezüstöt, most az egyház; amazok testükön viselték, hogy ki-tünjenek, a papok az oltárra helyezték, a katonák kincsét fegyverével az egyház a szentség oltalmával kereste.

Az egyházi kiállítás a nagy teremben pádatlan és utólrhetetlen. Az isteni tisztelet pompája ez, azon századok szellemi tükré, mirőn a vallás eszméje uralkodott az emberiségben. Görög és római egyház találkoztak Magyarországon, s keleti és nyugoti egyházi kincsek állanak bekészen egymás mellett a kiállításon. Szent István kora óta minden század képviselve van. Tul vagyunk az ó kor klasszikus formáin, tul a barbar kor formálanságán. Legelőször a bizanci izlés termékeivel találkozunk. ezüst lapokba belevésve szines zománc, idomtalanságok feszes egyfésülésben. A 9—13 század ritkaságait nézzük. Ez az Árpádok kora.

A tatárjárás elpusztította a legbecesebbet, csak emléklmaradt egy kevés. A bizanci izlést fölvaltja az Anjouk korával az olasz renaissance, mely fénykorát éli Mátyás király idejében, ezt követeli a német izlés uralma Magyarországon, ezt a török izlés váltja föl, ugy jön sorba a francia baltok. XIV Lajos korából a Rákóczyak és Mária Terézia idejében, majd következik a rokokó a mult század végén, ugy végre az empire Napoleon császár: a magyar nemzet mind ezen népektől tanult, behatásukat elfogadta, az izlés és dívat ezen változásait nyomról-nyomra lehet követni az ötvös-művek kiállításán.

Ereklyetartók, szentségek, kelyhek, kancsók bor és vízre, feszületek, apró oltárképek, pástörbötök, misemondó ruhák csatjai, imakönyvek borítékai stb. nagy választékban és történetű oszálózószában sorakoznak itt egy más mellé, a legszebb munkái évszázadoknak.

Mindenkinek föl fog tűnni szent László ereklyetartó mellszobra 1410. évből, mely a nagy király arczképe után készültetett, s most Győrben tartatik, ugyszintén szent István hires hermája Zágrábból, melyet vert ezüstből Orbán pápa csináltatott Bernini olasz művész által, s mely a legkittünőbb szobrászati remekmű. Nagy Lajostól, a magyar szentek aacheni kápolnájának ajándékozott kincsek, mind ide köleszőntettek s egy kettős keresztje, melyet a bécsi udvari kápolnában fedezett föl Ipolyi püspök. Mátyás király korából 80 kehely van kiállítva szebbnél-szebbek. a szekrény mely ezeket tartalmazza, egyik fénypontja a kiállításon.

Az egyház luxusát a királyoké követi. A korona fénye versenyez a szentségével. Mai napig a királyok nem viselnek többé koronát, csak egyszer életükben; hajdan minden ünnepi alkalommal föltették. Magyar korona van a kiállításon több. Egy — a muzeum tulajdona — melyet Konstantinus Monomachus küldött 1040 körül Magyarországra, s mely régebb a szent korona felsőbb részénél. Két másik III. Béla és neje koporsójában találtatott Szekesfehérváron; egy szűz szent Margit volt, mert a Margitszigeten ásatott ki az oltár alól; Mária királyné lehetett az, melyet Nagyváradon lettek, végre az utolsó igen értékes a Booskaie, melyet a török császártól kapott, s a császári kincstárból került ide.

A magyar arisztokrácia fényűzését a mult századokban sehol jobban nem láthatni, mint itt, most, együtt. Mintha háromszáz esztendő főurai és főuri hölgyei mind egyszerre talál-

kozásra jönnének s feltennék legszebb ékszeriket. A nők legnagyobb luxust a köbönnyükben fejtették ki, melyeket mellükre akasztva viseltek, a gyűjtemény ezen része meglepően szép példányokat tartalmaz. Független, hajtókban, csattokban, övekben, derékkapcsokban, karpereczekben nagy választék van. A férfiak forgói közt remekek láthatók, övekben, kardokban nincs hiány; de a férfias fényűzés legérdekesebb része a nyereg és löszerszám, ezek hasonló gyűjteményét a világon sehol se lehetne összehozni.

Az uri fényűzés egy harmadik neme: az asztal. Billikomok, kancsók, kulacsok és poharak, kupák, tálak és tányérok ezüstből, aranyból a legkülönbözőbb dívatok szerint óriási mennyiségben vannak összehordva. A Rákóczyak kincset bekiálték az Erdődyek, az Esterházyak kincseiből a legértékesebb és legnevezetesebb 40 darab van kiállítva, a Pálffyak, Zichyek, Telekyek legszebb örökségüket megmutatják. A 16. 17., 18. és 19. század többnyire német, részben török és magyar ezüstművészeinek remekeit ki sorolhatná fel egyenkint? Mind érdekesebb tudni, hogy ez Teleki Mihály uram kupája, azt meg hős Pálffyknak áldékozták a bécsiak, ama szerleget III. Ferdinánd adta Esterházy Miklós nádornak stb., mintha a magyar történet ébredne fel előttünk, ezeket látva.

Végül a külföld, a távol kelet is képviselve van némely rendkívül becses és szép ritkasággal. Egy török mosdóedény — zománc-kancsó és tál — köti le a figyelmünket; pár régi orosz zománc gyertyatartó, kiválóan szép japáni zománcok s néhány darab legfinomabb kínai csesebecse, melyeket a francziák a pakingi császári palotában raboltak s később Morny herceg bagyatekából vásárolt meg egy magyar ur: idegen eredetűk daczára méltó helyet foglalnak el e kincsek között.

A modern ötvösség nincs képviselve, hiszen az nálunk már csak ékszerész üzlet. Tanuljon előbb izlést és azután dolgozni a részektől, mint külföldön — hogy igényt tarthasson újra azon becsre, melyben régen te okvetlen részesült.

Sokszor fogunk még visszatérni e páratlan kiállításhoz, hisz kilepve onnét, oda vissza vagyunk. Elmult időknek csak dicsősége van itten és e dicsőség nagy részének örökösei vagyunk. E műkincsek atyáinktól származtak reánk, fogjuk-e azokat megtartani unokáinknak? Felünk tőle, hogy ha a külföld (?) meglátja, megveszi és mi eladjuk. Akkor aztán soha sem fogunk többé azokban gyönyörködhetni. B. K. I.

Helyi hírek.

* A függetlenségi kör bálja, mely szombaton tartatik meg a Korona vendéglőnek ez alkalomra különösen felszítendő termeiben, nemcsak népesnek, hanem fényesnek is ígérkezik. Az országgyűlési képviselők köréből is lesz vendég, s aztán Budapestről a ferencvárosi és jászsevárosi függetlenségi körökből is többen szándékoznak erre a bálételre lerálandulni. Ezekon kívül még a közeli vidék legtekintélyesebb függetlenségi férfai szerencseltetik ezt a bált látogatásukkal. A rendező bizottság pedig kiválóan gondoskodott arról, hogy a vendégek a legteljesebb kényelemmel láttassanak el, s aztán a legizletesebb ételek és a legpompásabb italok álljanak a közönség rendelkezésére. Mind e mellé még jó magyar zene járulván, a legkedélyesebb vigalomra bizony számíthatunk. S a kik talán tévedésből erre a bálra még eddig az ideig nem kaptak volna meghívót, ez iránt a kör helyiségében intéz-

A »DEBRECZEN« TÁRCZÁJA.

Dal a kenyérről.

Szegény családnak asztalán a Barna kenyér már szelve van; Játszik a gyermek, földre hánnya Morzsolja, szórja gondtalan.

S az atya szól: Ne játsz kenyérral, Becsüld meg, édes gyermekem! A mit leszorsz, az veritékés És kinos perczem volt nekem!

Oly sokszor szólt a múzsa: Oh jer, Dalolj, tied lesz a babér! Nem hallhatlak, mert szólt az inség: Dolgozz, itt egy darab kenyér!

Keserű könnyem hullt reája, Száraz, sovány, nincs rajta méz, Apád, anyádtól mégis áldás, Áldással osztja drága kéz.

A kenyér drága! a becsület Érté sokszor cserébe mén; A hol kenyér nincs, ott az inség Áll a kunyhóknak küszöbén!

A nyomorúság távol onnét A hol kenyér van s bár kevés

A szivben ott nincs irigy árnyék, Fűszere kedv, elégedés.

S míg van ki szerzi, van ki osztja, És van körülé kis család, Tudja, hogy nem nyomor: szegénység Csupán, mely szűken — mégis ad!

Rengő kalász, hulláma zöldje, Ez háladal, mert van kenyér... De átok, bü és éhhalál, ha Kenyért a nép hijába kér!

S ha nincs kenyere már a népek, Haragja rémítőn kitör... Éhen-halt gyermekeire néz és A dus telt csüreibé tör.

Oh nézd a koldus csonka karját, Elhagyta bős csatákba tán? ... A gépek adta s ime koldul Kenyér miatt, kenyér után!

Kinél kenyér van, ott van annál A békesség, az irgalom... Hallod-e gyermek? Kenyeret kér Egy koldus künn az udvaron!

Ne játsz kenyérral! Nem sokára Munkádnak bére lesz, hiszem; Add maradékát a szegénynek S ne játsz kenyérral, gyermekem!

Gáspár Imre.

Keresd az asszonyt.

— Beszély. —
Irta: **Erdélyi Imre.**

(Folytatás.)

— Oh Margit! szólt lerokadva, — sohase éreztem annyi boldogságot, annyi kint, mint e perczben. Csak most érzem saját nyomorúságomat igazán; csak most tudom, mily kincset veszíték benned!... Én balga, ki nem ismerem fel nemes szivedet és szegénységet akadályul tekintem a te szerelmed bírásához!... Most már késő minden... Választásom csak a halál, — vagy börtön között lehet!

A leány szivén valami éles fájdalom vult keresztül. Bűntetni és megbocsátani szeretett volna egyszerre.

Ugy tett! A szerelem legyőzte és meg-sugá, hogy mit tegyen.

— Maradj élve, ifju vagy még meghalni!

— Margit! de tudod-e mit tesz az: nyomorogni, szenvedni éveken keresztül a börtön sajtó levegőjében azon keserves tudattal, hogyha lelkileg megjobbulunk is, — a társadalomból, a becsületes emberek közül ki vagyunk zárva. Tudod-e mily iszonyu az: egész hosszú életlen keresztül túrni a mások megvetését, habár a sújtó csapások, égető kínok lelkünket százszor jobbakká tevék az öveknél; levetni minden büszkeséget és alázatosan járni a tömeg közt, melynek legkisebb tagja is feljogosítva érzi magát szemünk közé sértetlenül gunyosan dobni: nézd az egy hamisítót! Oh Margit, ez irtózatossá jöv, ennyit egy ember bosszuvágy nélkül, tisztán ki nem bírhat!... — Nagyt vétkezél, a büntetésnek is nagyot kell lennie. Ne hidd azt Béla, hogy

az a vér lemossa a gyalázatot, a szegényt és tisztázva lesz a becsület. Ez csak a kor örült nézete! Nagyjobb erély kell ahhoz, hogy végig harcolja valaki az életet s kivetvén lelkéből a gyomot, legyen újra becsületes, legalább önmaga előtt... Tanulj küzdeni az előítéletek ellen s lemondani büszkeségről, nagyravágásról, de légy mindig férfi! Akkor iteljen el bár a társadalom, dobjon rád követ mindenki, — én nem hagyak el, az én szerelmem felold téged!

Margit alakja felmagasztosult, érte, hogy nemesen szólt; ugy beszélt, a mint szerelme sugallá. Erősebb volt a lelke, mint bármely férfié, mert küzdelembé akart bocsátkozni százas előítéletekkel, megrögzött szokásokkal.

Béla sejté, hogy mit áldoz fel érte az az erőlelkű leány: fényt, pompát, büszkeséget s mindent; de látta, hogy szándéka szilárd s nem merészelt ellenmondani neki.

Karjaiba szorítá s egy égő csókot nyomott ajakára.

— Köszönöm Margit! ez a percz kárpótol minden szenvedéseimért. Megpróbálok küzdeni az elvesztett becsületért, hátha még visszanyerhetem!

Könyök összefolytak, a mint átölelve tarták egymást.

Szegény boldogtalan boldogok!...

III.
Öt év mult el. Azalatt nagy változások mentek végbe szereplőink életében. Bélyei — enyhítő körülmények levén számára — hamisításért felvált börtönre ítéltetett s azt már régen kitölté. Elhúzódott az ismerősök közül távol vidékre idegenek közé s megkísértette becsületes munka, fáradság által ifjúkori hibáját, bűnet helyrehozni. Lelkén csak olykor-olykor villan át most már a mult idők komor képe, hiszen ott van mellette jó ör-

kedhetnek, ha ugyan más tarthatnak. Tehát polgári a vigalomra!

* Népesedés. A mu 16-ig terjedő időszakról, dési adatokat közölhetjük e f. vallásnak közt törv (1 halva született), törvény együtt 32; a r 6 m. k a t telt 5 fiú (3 törvénytelen 6 gyermek; az izr. st született: 1 leány; — 1 leány — összes száma 39 hnyvt: 17 fi és 15 nő; Szaporulat 7. Az ötvennél elhunyt 14. — V 8 r 2 gyermek torokba — A h-lottak közül hnyvt: 16

* Nemes szivék. Te meglott a kivánt eredmé hangzott el a pusztába: — ki közeleink evik — e levelet vettük: T A „Debrecezen“ tegnani rek“ rovata alatt leirt gem — s hiszem hogy sokat is — melven megha mert ezen leírásban rá itta a nehai G. J. építész mekerül van vola — ki jobb sorsra lett volna — galma, tehetsége és huza volna azt, hogy családját hassa hátra. Hogy legelő is segítse a szegény és lett nyomorának enyhité küldök számukra 5 frot. den, de ha az elhunyt de den ismerőse, tehetsége ennyivel járul is ezen szeának enyhítéséhez: me éhenhalástól és a megfagban felkértem tisztelt szeremet, mind a szerelgyetti nyilvánosság előtt elhat mert szeretem s lehetősé tani az irásnak ama szat balkezed, mit a jobbkzed mert különben is soha s met, sem jó sem rossz ol ség előtt meghurcoltatni nyozó példát tőbben is ké magyar hitz intázt társu to hozott 5 frt 60 kr. F kr. B a r c s a v István és Lajos asztalos m. 40 kr. s intézeti tisztviselő 60 kr. szony 1 frot 1 kenyere B a l l a v Károlyné aszso (A e d d i g i a d o m á k k o r a z örvögy nőtestvér jára átadtuk.) S t r a u s z Imréné aszony husfélé, B i l k e y Imre 1 frt. B y -- Tabben tudakozódtak ily V á r a d i Istváné, urnök, E i s m a n József n ö g y e s z ü l e t t a g i s e g e l y h e n r e s z e s i t e n d i k A r e s z á b o l, 2 frot s a D e á t u n e s f e l 2 ó r a k o r a d u k n e m e s s z i v ü a d o m á n y o k s z e n e t e t m o n d v a g y o r s a n i k e n k e t, t u d a t j u k, h o g y a k á s a C z e g e l é d - u t e z a S z e n t y v a n, d e m i s e l f o z a d j u k a j u t t a t j u k r e n d e l t e t e s i h e l y a s z e r e n s e t l e n s o r s u c s a t j u k.

B. K. I.

* A kaszinó választás után 3 óraker gyűlést tar-

angyala, áldott felesége: vérol a bánatot.

A szép asszonyra ne utóleri a sors keze, miért gát vele!?

Szerette s becsülte a jobban pedig Dénes bács többé elválni tőlék. Nem hotlástól feltette volna. h Veron újabb bosszujától ta hogy az eludja túrni me lyes eltűnése csak erősebb nes ebből gyanuját.

A Béla esete miatti pokban lehetetlenne tette, asszony ellen fenyegetése pedig Veron eltűnést, jó alkalomra várakozni. Az azonban, Dénes bácsiban elég erő arra, hogy cse Veron ellen. Egy két év n ujra rá gondolt... Nem fe

Pedig a szép asszony lág változhatott körülötte. Bélat figyelemmel kísérté jesen tönkretenni, midőn életet teremtett magának sem rettegett már annyira nyitáikai ellene; aztán meg székeny jó szivét és na iránt, és igen helyesen ug ha Bélat vesély fenyegeté nes kölcsönben bizonyára hogy Bélat megmentse. E miként fogja feladni Béla retenni új életét: — arr voltak tervei.

(Folyt. k)

